

ZOMBOR ÉS VIDÉKE.

TÁRSADALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI MEGYEI KÖZLÖNY.

Megjelenik hetenkint háromszor: vasárnap, kedden (félven) és csütörtökön.

Szerkesztővel értekezhetni: naponta délelőtt 11 órától 12-ig.

ELŐFIZETÉSI DÍJ.
 Egy évre 8 ft.
 Fél évre 4 ft.
 Negyed évre 2 ft.
 Hirdetéseket és nyílterítkezéseket a kiadványok elosztásának szerinti számát.
 Kiadó hivatal:
 Nadasch, Muzsik és Partics könyv- és kiskereskedő a városház-palotában, az előfizetéseket és hirdetéseket küldendők.

ELŐFIZETÉSI DÍJ.
 Egy évre 9 ft. — kr.
 Fél évre 4 ft. 50 — kr.
 Negyed évre 2 ft. 25 — kr.
 Hirdetéseket lapunk számára a főtáras valamint minden nagyobb külföldi hirdetések iradók elvállalnak.
 Szerkesztősi iroda:
 Sötét-utca s csendes-utca sarkán, Hofeneder-féle házban, hová minden a lap szerkesztésére illető közlemény küldendő.
 Béményes: Kálmán nem tartoznak el. Kéziratok nem tartoznak vissza.

H I R E K.

A zombori polgári kaszinó-egylet a következő új meghívót küldötte meg tagjainak: Mintan a polgári kaszinó-egylet f. évi január hó 14-ére összehívott rendes közgyűlése a határozó joggal bíró tagok csekély számban való megjelenése miatt nem volt megtartható, van szerencsém t. urat, mint az említett egyesület tagját, az utabban f. évi január hó 28-ának délelőtti fél 10 órájára kitűzött rendes közgyűlésre azon meggyőzés mellett tisztelettel meghívni, hogy ezen gyűlésen az alapszabályok 38-ik §-a szerint a jelenlévők — számkurva való tekintet nélkül — határozati fognak. Zombor, 1893. évi jan. hó 15-én. Schmuusz Endre s. k. az egy. elnöke.

Az „Ujvidék” írja: A Duna rohamos áradása a múlt napokban városunk lakosságát is lázas izgatottságban tartotta, s jóformán mástról sem beszéltek mint az árvíz esélyeiről. A vizállás f. hó 17-én érte el legnagyobb magasságát, mikor 6 m. 97 cent. emelkedett. 18—19-én változatlan maradt a vizállás, 20-án 6 centel apadt, s hacsak előre nem látott, rendkívüli időjárás nem áll be, a vesztély le a labb mostanra el van haritva. A töltések különben szigorú felügyelet alatt állanak s a vár. képviselőtestületből kiküldött vizsgálóbizt. fel van hatalmazva a szükséges övintézkedések megtételére.

A zombori „Csitaonca” az egyesületi pénztár javára helyiségekben f. hó 27-én táncvizsgálommal összekötött pikniket rendez. Tagok 50 kr., nem tagok egy frotot fizetnek.

A „bajai izraelita nőegylet” tánckoszorúja, saját alapítójeének gyarapítására, e napokban tartott meg igen szép sikerrel, a „nemzeti szálloda” fényszen diszített termében. Az első négyest 70 pár táncolta. A mulatság, reggel 5 órakor végződött. A jövedelem meg haladja a 300 forintot.

A szabadkai pörfürdő összes személyzetét elfogták, mert kérésül, hogy a fürdő közönség pénzét meg szokták kézbeadni. Főbűnösnek a fürdő felügyelője tűnt ki.

Öngyilkosság. Zentán Szekeres Sebestyén parasztagda f. hó 19-én magát felkötötte. Öngyilkosságának oka ismeretlen.

Csőd. Schreier Zsigmond szabadkai köztisztelő ben állott gabonakereskedő megbukott, azonban ellene a csőd vagyonihiányából élen nem rendeltet. Nevezett ellen a szabadkai törvényszék bfői osztályához teljelenen érkezvén be, arról értesítettünk, hogy a vizsgálat befejezésig letartóztatott. „Sz—g.”

A bezárni ifjuság az ottani Casino termében f. é. január hó 27. a „Győrzigeti” árvíz károsultak” javára tánckoszorút rendez. Belépti díj személyenként 1 ft. Kezdeté 7 és fél órakor.

Járéken a község derék jegyzője, Mikovits Kálmán kezdeményezése s buzgólkodása mellett olvasó-kör alakult.

Furcsa dolog az, ha a mai sajtó- és gondolat-szabadság idejében találkozik egy sajtó- és gondolat-szabadságot egyaránt élvező lap-kollega, mely rossz néven veszi a szabad szót, a meggyőződés nyílt kimondását. Meg furesabbi dolog az, ha egy lap kollégája belügyeibe akar avatkozni, figyelmeltetve arra, hogy „levelezo”-je nem állja meg a helyét. Pedig t. lapjaink a „Zentai Figyelő” így bának am velünk. Egyáltalán nincs meglegedve a mi irányunkkal s jobban mondva a mi zentai levelezőnkkel. „Csak jönnék el — mondja a nevezett lap Zentára — s győződném meg, milyen megbízhatatlan s érdemtelen levelezőm van.” Pedig a zentai polgárság meg van levelezőmmel elégedve, mondatom, mert ugy-szólván a legnagyobb kontingensét szolgáltatja vidéki előfizetőinknek. De hát jöjjünk egymással tisztába, mi és a „Zentai Figyelő.” Legyen nyugodt kollega! A közle-ményt nem lehet monopolizálni. A sajtót nem lehet terrorizálni. S csak a sajtóvétség az, a mérdt büntétel lehet, meg az igazság kimondása az, a miért az ember fejt be a karjait törni. Ha levelezőm — mit róla föl-telézni nem szabad — nem az önértetés meggyőző-désnek, nem a független igazságszeretnek ad leveleiben kifejezést, — van rá ezer mód öt eléménati. De nem titkos gondolatok által nem áskálódásokkal, s törekvé-sének egyoldalú elrűlésével, hanem nyílt, egyeses fel-lépés, mely soha sem téveszti el hatását. Ha közbecsű-lésben áll azon egyén, kit ő éppen ellenkező világításba helyez, — keressen elégtételt a sajtóbíróságnál. — Ha azonban kicsinyi ellenfelet: adjon a „közbecsülés”-nek a polgárság kifejezést. Itéje el egy száz- és lelekkel a ragalmazót, s intőzzen a megsértett nagy férfúhoz ad-ressze-eket. Azt jól tudhatja a „Zentai Figyelő”, hogy egy lap szerkesztője se vállal felelősséget azért, a mit jöhi-szeműleg levelezőjétől elfogad, de egy lap szerkesztője se fogja a másik kedvéért levelezőit szelnek bocsjantni. Azt h szem megértett t. lapjaink, s jövőben óvatosabb lesz nézet-nyilatvánisában. Ámde mert joga van bizgat-yan meg a szerelvedni mádra is gondolunk, és sem az egyik, sem a másik nem ál a mi érdekünkben: hat te-gyen, a mint tetszik!

Palánkán more patrio mulatnak, nem egy, hanem több napot vége egybe! F. hó 20-án az öregek, 21-én a gyermekek vigadnak; szombat a „Duná”-ban táncfü-zérke, vasárnap gyermek jelműz-bál.

Ujvidéken f. hó 20-án tartott meg Petrovics szerb püspök által a vizszenelt önépnyep. A százkra menő kömenet egész düsszel vonult ki a Dunához, hol a püspök elvágvén a szentartást, a kömenet élén új-ból a templomba vonult.

Vigyázatlanságból. Montányi Ferenc 25 éves fiatal bérés f. hó 19-én a gondozására bízott lovak itatása közben vigyázatlanságból a kutha esett s abba beleful-ladt. Ugyancsak Zentán történt.

Marhavész útven ki Romániában, a földm. ipar s keresk. megy. kir. miniszter szoros határozat, s az 1874. XX. t. c. II. fejezetében foglalt övintézkedések szigorú és szabatos végrehajtását rendelte el.

Uj püspök. O felsége Hranilovics Illés a kórosi görög-katholikus székesegyház oronokánok, kórosi görög-katholikus megyés püspöke nevezte ki.

Szerencselésenben szerencse. — Így írja a „Sza-badság”. E hó 12-én Cordas Vince, ötomosi pusztái városi haszonbérlo feleségével a szabadkai hettivárosn lévő, délutáni 4 óra tájban visszatdult. Midon a maj-sai soromfalán ludapest-zimonyi vasuti átjárásból ért, a korlat nem volt leeresztve, s egész biztonságban a sinek felte hajított. E pillanatban azonban a 179. sz. gőz-mozdonyo fűtvelre közeledett, mitől a lovak megijedve a kocsival a töltésre rohantak. A gőzmozdony a kocsit eltaposta. A férfi szerencsésen és a baj nélkül kiesett, az asszony azonban balkezevel a mozdony alá került s a robogó vonat mind az öt újját elmentszette. A szeren-csetlen nő kórházba szállítottatott.

Pofon — a győri árvízkarosultak javára. — Nem is álmódta Krisztoforovics Jozsef szegedi szécs. legény, hogy jótékony-ságot követelt elakkor, midon tegnap este hirtelen haragjában egyt társát — jofon átvitte. A meg-sértett czimboró panaszra ment ma reggel a kapitányhoz, ki a vádolt legényt azzal a jótékony itélettel szoptotta, hogy a pofonát — tartozik három forintot fizetni a győri árvízkarosultak javára. Az itélt legény szó nél-kül letette a pénzt s az itélettel az ellenfél is annyira meglegedett, hogy a kapitány előtt kibékült czimborá-ra. A kapitányi hivatal a hírom forintot a „Szegedi Napló”-nak átküldte rendeltetés: helyére való juttatás végett.

A szinügy.*)

A helybeli sajtó keddi számaiban „hol van a mű-pártoló szinügyi bizottság?” czim alatt a szinügyi bi-zottságtól szemrehányolag kérdi: miért nem szietelt ala-kulni, midon ezt az anyagilag megszorult szinuzgatók ér-dekei egy kívánja.

A sajtónak igaza volna, ha a részvény-társaság köz-gyűlése által megválasztott szinügyi bizottsága csupan azért választatot volna meg, hogy az itt betelepült szinüzársulatok, tekintet nélkül annak mmségére, egyedül anyagi érdeket támasssa.

De szerény véleményünk szerint egy szinügyi bi-zottság feladata első sorban a szinuzgatókkal szemben, azon városi közönségre mutyénegyek kieltézésére tö-re.

* E czikket, melyben a helyi sajtó, a részvény-társaság, de különösen a helyi, szinüzársulat igazgatói vannak megnevezve, egyelőre megjegyzés nélkül közöljük. Jovo számbunkban megadju-rá a teletet.

A szerk.

A „ZOMBOR ÉS VIDÉKE” TÁRCZÁJA.

Budapestről.

A fővárosból le-kehulló levelek egyikét föl-szed-ven, — egészen véletlenül jutottam a gondolatra meg-kísérteni, — ugyan nem lehetne-e a fővárosból töb-bet, szebbet, érdekesebbet írni. Nem írom tehát soraim éle, hogy miről beszéltek olvasóimnak, hanem szabad menetet engedek e hét által agyamba csodított eszmekek — s iparkodom azokat elthiven produkálni. Természetes, hogy e merész gondolatomért a közönséggel szemben köteles szerénységet kellene tanúsítanom, mert hiszen már általánosn bevett phraszis az, mely szerint valami jó vagy szép dolog elkövetőjének szerzőjeit muttatni be-magat nem is ilik, mikor jót és szépet mennyivel hi-vataltabb emberek tudnának írni, mint én, ki nem sze-retve a színeskedést, sokszor merem hínni, akár tévedek, akár nem, — denique győzőm az, hogy elnéző vagyok „csekély” személyem iránt.

Kedves olvasó légy bíram, és sütsön bá ítéleted, de legyen igazságos!

Midon a lefolyt hét eseményeire visszatekintének, kissé zavarba hoz olvasóim ismeretlensége, hol ve-gyem föl a fonalat, hogy abból neked szép színű s époly sűrű háló fonjak, kedves olvasó. Nőnek képzelem a vidéki lapok e hasábjainak olvasóját, egyrészt, mert a férfiak közhelyeken is fordulván meg, a fővárosi lapok könnyében állnak rendelkezésükre, de másrészt meg e sorok megírására épenységgel csak az indít, hogy egy bi-zarr regény festői vizlátja, egy nagy szellem sajtószájság életmentetől akkossak némi fogalmat csak előtt, kik nem láthatják a csatáját s iszonytának eszményi realitását.

Mit is mondhatnék különben? Érdekelnek-e téged a parlamenti viták keser-édes

diadallal végződő epochái? tudnál-e elmerengeni a gon-dolton, hogy a magunk közt oly édes büvszer: a hódít-as, apának szíveben mily sok bányák lett forrása, — szoktat-e bánalni a milliókat, melyek a képviselőházban csak egy képezik a beszéd tárgyat, mint köztünk a csók, előbb kérjük, meggyőzőn iparkodunk téged annak udós voltáról, égre-földre mondjuk boldognak magunk, s mig töled kikénytetve önlelőntven élvezzük az első csók-menyhét által, addig apának ott benn a parlamentben csak egy jatsva fordítják a milliókat „nemzetgyilkos” politáira. Vagy talán nem politáizás? Mielott e kérdés iránt tisztában jönnék, megsgom, hogy szerintem, bár a nőnek minden iránt kell érdeklődnie, mégis jobb, ha oly komoly dologgal nem foglalkozik, hisz a nők gyönyéd szerkeze-té, idegrendszere akként van alkotva, hogy ideális életné-zeteikkel az élet komolyabb kérdéseiben csak figyelmes hallgatók szerepét vihetik, s személyile valaki a képviselőház karzatát, mennyire viszhangzani látszik ott a hit, hogy bizony a nők nem a budget-vita éles harczeit, ha-nem . . . nagyon enyhé lesznek ítéletbenben, — mást ki-várnak látni ott.

Hagyjuk tehát az államkérdéseket „bivatottabbka-ra”, mellőzzük a saison folségek álmait, a báltermeket, s szeltoztessünk komolyabb dolgokat. Menjünk a pestiek büszkén emelkedő helyére, a sugárura. De ne gondolj kedves olvasó, hogy ott a divat tanulmányozásában lesznek fogalmód, oh nem! Szamora a sugárút csak sőt-hely, mert ott háborítlanul — legalább egy félórnyit — előre láthatok, s a mikor indulok, márt ott ringatom magam a liget hívós árnyáiban.

Most elvezetlek valahová, egy szép, nagy házba, a melynek tágas szobái, gyönyörű termei nem a jour-fix-ek elcsépett intézményének szónávk, hanem a művészetnek. Minden tavasszal, a mikor az egész természet hosszú téli álomából fölébred, és minden öszsel, a midon a minden-ség egyhangy esőndjében tápot keres a lélek, szokatlan-ság sok ember fordul meg a csarnokban, mert ez a sa-ionja a kiállításoknak.

E telen a főváros mivel közönségét majdnem ki-zárolag a műcsarnok öszpontostja, hol a jelenkor két-ségkivül legnagyobb realitáinak egyike, Verechagin orosz festő képei vonjak magunka balmultunk azon ne-mét, mely a legvértényebb tettek láttára borzadályt ve-gyít a gyönyör érzetében.

Verechagin merész esete a háboru elleni írta-zott kívánja fölkelteni, s a kéz, mely átvitte öt a csaták pusztító dűhén, s az óriási szellem, mely a természet valóságait esetetelre teremti előnk, elég garancia lehet esetleg arra nézve, hogy e genialis ember a népek szívét meglágyítan, az uralkodókat pedig békésebb tendentia után töró politikai magatartásra fogja ösztönözni.

Alig nevezhetnénk meg művészt, kinek pályatár-sait oly rendkívüli események közepett látnuk kifejlődni és magaslatra emelkedni. Egyik kezében kard, a másik-ban az eset! Így járta be majdnem az egész keletet, kardjával hazáját szolgált, esetetelre pedig meg ő rázza fel az egész művelt világot.

A legutóbbi orosz-török háború képezi legnagyobb részben festményeinek színelvét, és tagadhatatlan, hogy az általa alkotott új irány, dacára képei rémséges vol-tának, utat tör nemcsak a művészetben, de minden em-beri szívet felkelíti a magasztos esemény befogadására, irtuk ki világröndükből a háborút.

Első sorban Indiából hozott „titi képeit” látjuk magunk előtt, melyek között az emberevo, egy magas palánka közelében hevero holttest körül egy párdúc vad szonja kíván bennünk szelidebb érzést kelteni, de mi csak borzadályt érzünk, itt vehetni először észre, hogy Verechagin képeithez erős idegzet szükséges.

Gyönyörű kép a Skobelev tábornok által bevett „Sipkaszorús”, bár az ellenség gyegvere és a fagy folytán elpusztult emberek szétzört csoportját szintén apellán-kal az ideghezte, de legalább nem tolu annyira elő-térbe a vad realitáms.

„A sipkaszoróban minden csendes” című képhöl meglátszik, mily hatalmas erővel kezeli a festő a fehér

kedni, a mely közönség az anyagi áldozatokat hozza. Tehát nem a színtársulat, illetve a színgazgatók anyagi érdeke, hanem Zombor város intelligens közönségének műgényei, szellemi elvezete az, mely fölött örköndi hitva van. Ez okból alakulnia kellett volna, és hogy nem alakult, mindenesetre hibát volt. De vajjon, engedje meg az általunk nagybecsűlt sajtó, felszólal-e emiatt egy kicsit is? Interpellálta-e a színgyűjtemény, hogy két hónapon keresztül telenél neki, a mint a színgazgatók a közönség műgényeit figyelembe nem veszik, a mint a társulat tagjai, egyesek kivételével nem hivatottságot, sem akaratot nem tanúsítanak, a mint többiben az intelligens ember műszereket sértő darabokkal kínozzák a közönséget?

Reméljük, hogy a sajtó elismerendi, hogy eddig hallgatott, hogy eddig a közönség érdekeit elegendően figyelembe nem látta.

A színtársulat három próbaelőadás után — a közönség palcatól a színtársulat lelért, ezt tanúsították a negyedik előadás az üres padok, és ezt bizonyítja a publikum napról-napra növekvő elengedése. Elkülvint a helybeli sajtó méltányosságát, mint hallgatásának indokál elcsodálni hajlandók vagyunk, mit tettek a két hónapon keresztül a színgazgatók? Iparoktatók-e a közönség igényeinek megfelelni, tettek-e lépést, hogy társulatuk művészi tekintetben azon a niveau álljon, hogy melő legyen egy intelligens publikum támogatására, és vajjon a színgazgatók a negyedik, üres padok előtt tartott előadás után, felkelték-e a színgyűjtemény, hogy a közönség érdeke szempontjából gyakorolja befolyását? Nem, mert az, nem ismertek színgyűjtemény, hogy nem ismételték érdeklükben azt ismeri, — mir pedig e bizottságunk minden egyes tagja szíves és lelkes műbarát, de nem azon értelemben, hogy csupán a társulat existenciáját biztosítsa, hanem, hogy a közönség a színházban azt lelje, a mit ott keres — lelki üdülést.

Hiba volt, hogy a színgyűjtemény nem alakult, az tény: de ezért a színgyűjtemény vadolni nem lehet; mert a színtársulat az ő befolyása nélkül szerződött, a szerződésben a színtársulat és működése a színgyűjtemény hatásköre alul elvonatott, a színgazgatók pedig csak szerződésük köti, és ezt tartották két hónapon és ugyiltszik most is szem előtt; mert a színgyűjtemény csak a sajtó útján értesül, hogy színgazgatók most két hó után hajlandók szerződésük, és az alapszabályok famous 43. §-ától eltekinteni és a színgyűjtemény, a színgyűjtemény művészi tekintetben befolyást engedni.

Ha tehát a színgyűjtemény eddig nem alakult, nem ennek hibája, nem ennek közönységében, hanem oly tényezőkben keresendő, melyekkel kötelező szabályok és szerződés hiányában, collihióba nem jöhettek.

Ha alakult, és oly értelemben működött volna, a mint ez egy színgyűjtemény fogalmával jár, akkor egy részét a részvénysárság, másrészt pedig a színgazgatók vezetőivel találkoztunk volna. Azok az alapszabályok 43-ik §-ára, ezek pedig a szerződésre hivatkoztunk volna. Ily körülmények között véleményünk szerint nagyon helyesen tette a színgyűjtemény, hogy telen maradt és itt különösen a színgazgatókat hibáztatjuk, mert ha a bizottság egyes tagjai nagyon úgy figyelmeztették ezeket a társulat hányára, rendszeren azt a souverain választ nyerték volna: „a részvénysárság igazgatósága működésünkkel meg van elégedve.”

De azért örömmel üdvözöljük az önkényt alakult bizottság intencióit, különösen ha a közönség igényei szempontjából érvényesítik befolyásukat, ha kötelességük teszik a színtársulatnak, hogy úgy szervezkedjék, hogy egy intelligens publikum művészetet kielégítsék, mert csak ezen előfeltételek biztosítása után lehet a nagy közönség anyagi áldozatát és minden műbarát patulását igénybe venni. Szabott ár mellett kegyvedományokat osztgatni a közönség nem éretheti magát kötevelé.

Dr. Schuller Simon
színgyűjtemény biz. tag.

színt, oly gyönyörűen varázsolja szemünk elé az éjszaki hófúvatagot, hogy szinte megirigyelhetők a polus lakói. „Az orosz sebesültek”, a legnagyobb képek egyike, valóban színesekkel végzett borzongást kelt, melyből csak a szomszéd „pleynai roham” tud kiemelni bennünket, a midőn Sándor óvár a Pleynával szemben levő dombrol, mozdulatlanul élve, tartja figyelemmel a harczmezőt, mely előtte elterül. A sok ágyú és apró fejeves iszonyu moraját véljük hallani, midőn a füstgomolyból lett óriás felho borítja az egész láthatart.

A legyőzöttékel talán tullepte a művész ama hátárokat, melyeket a legnagyobb realismus figyelemmel tartozik megőrizni, egy nagy terjedelmű nádas között szétszórt hullák alkotják ama csoportot, melynek szemleletet megtagazta tolem a természet, elbámultam, mert azt hímné az ember, hogy az imadközi pápa bekito foradása feledtíti az iszonyu realitást; de nem tudtam maradni s kirohantam. Az utolsó teremben a „pleynai csata előtt és a tábori kórház” rajgadja meg a szemelő figyelemmel, az elsőben a harczakézés tömeg festői situátiojé meg, a másodikban pedig a szerencsétlen sebesültek szalmas vonalásán sieteti a titokzatos lepelbe borított egyes alak, mely a korázyon elterül.

Ezzel s még néhány kisebb jelentőségű kép megismerése után „látjuk Vereschagin”, ki daczára mérhetlen realismusának, bímulatra méltó műveket alkotott, s ha nem vennék az első, gyengébb idegünk miatt, rossz néven, természet előtti föltelneuli meghódolva mindenki, ki a képek bölcsőségét a haboru kirtásában véli megálapíthatni.

Egyébentek a fővárosban mily hangulat uralkodik, ennek visszaszáda feladatomon túl menne, mert hisz én olvasóknak csak a szépet, az érdekeset kívántam bemutatni, s e térerrel telt izgatásnak megfelelően, — vajjon szépen sikerült-e eme kísérletem, — bízom az Istené és az irgalomtudó jó szívek kegyes ítéletére.

Nymbus.

Vasárnap, január 21-én „Szép leányok” Csáky Györgyöt, itt először, de hiszünk, sokkal többre. Vegre be fogja látni közönségünk, hogy Csáky nem színműró, és ha az, úgy nem azok közül való, a kik hivata volnának „ny isváltók” megálapítani, midőn hogy elváltak látni az elhúttá szerzőnek. A „szép leányok” érteket csak akkor lehetne tan legigazabban meglátározni, ha azt a vidéken először adná, valamely ismeretlen szerzőnek mondaná. Akkor ád talánközök ember, a ki abban valami jó tudna fölfedezni. Így sem tud a név nyemba látni a jószándó gondolkodóra s a zombori színházban a mit nagyobbat bukott, mint valaha is fölfedezni. A közönség indignáltja fölten emekedő s vegul alaktól feresőly az közt hagyta elő a színházat. Hanem van is abban valami szegyenletes, midőn ily műnikk kerülnek le a főváros színpadáról a vidékre, s az ott egekig magasztalt író a vidéken csak botrányoktatni tud. Csáky miden darabjában egy falat humor, egy csipetnyi álom, amit attólkai sokan neveznek. A „szép leányok” olyan süleltesen, a minőt kritizáljak méltatni sem lehet. Hozzádom, hogy természetes, de bármennyire erőltetett is tolnak, hogy így s bosszankodással volnunk kegyetlenkedni földrőlbeli abban a hitben, abban a megyözözésben, hogy kár minden sző, melyet ráfacsérrel a kritika. E szerint tehát tolosleges elmondani, hogy a szereplők mint alásították; mert ha arra volt eset, hogy a jó darab fölismánna a rossz előadást s a jó előadás megmente a rossz művet, arra volna sem lesz eset, hogy valamely excellent előadást. A közönség hála s megköszönés szellemében kiföldözött. Szeretnénk nagyon emerkünk rá látni, a ki megkísértené az állításokat cáfolni. Akar — csak akkor tartanok szánésesnek indokolni azt, a mit mondotunk.

Hétfin, január 22-én „Elkesyvetett férfi” és „Proszka-Boriska”, természetesen „Egy ház előtt. Az „elkesyvetett férfi”-t Boriska jatszák meg, a „Proszka-Boriska”-t pedig a „Proszka-Boriska”-t. Így mondtuk, hogy alkálma, s az a kitétel egészen megfelelt; mert valóban az alkalommal Tarján Erzsébet művészt fejtett ki a kisse erőltetett, de azért nem csekély tanulmányt igénylő szerepben. Elvezetes előadás volt ez, melynek érdemét emeli az, hogy a színen csak két személy áll, a kik alig tesznek valamit. Az egész a kedély világbán jatszák s nagyon is megköszönni a művészi alkalmat. A közönség hála s megköszönés szellemében kiföldözött. A másik darab kevésbé tetszett. — Veg még elnyitott diológokból áll s Rosen Gyulának nem éppen a legrosszabb darabja, a mivel nem az akarjuk mondani, hogy a legcsekélyebb mérvben is jó. Ideje volna már, hogy a Rosen-féle selejtes fészelmények lekerálenek a repertoire-ról. Hogy a közönség nem hagyta el unalmában az előadást, köszönhető Ugyáray (Sajó) papjól) egészen talpraesett játéknak. Ily szereplőkkel Ugyáray rendszerint elégedt arra, az a tapasztalatban papjelte, a kinek egy mozdulata sem természetes, a minőnek Rosen megalkotta, egészen megfelelt a kívánalmaknak. A többi szereplők is megalkották helyüket.

NOVELLA-TAR.

Forradalmi élményeimből.

Írta: Dr. Rajnai Antal.

(Folytatás.)

„Mojna meg yrure mi...” „Kérem most már tessék hallgatni”-o-mozogott rám a hüvelykujam tiszta. „Lehetetlen tovább hallgatnom Kossuth nevet, oly dicsőség említem”, és kardjával hadonozott felem olyaténképen, hogy társai kényeztetettek azt a hüvelybe tenni, boszánlatot kérve tolem, hogy a gyűlölet-szenvedélyétől annyira hagyta magát elhagadni.

En is bocsanatot kértem, megköszönve a szabaddszólási engedélyt és azon voltam, hogy mielő hamarabb akadjak az ajtóra, hogy még idejekorán a gyűlölet-szenvedélyem teljes fellobbanása előtt elkorotjam. El is sonfordítottam én ugy, hogy többé ez életben nem látott az a „Fekete sas”, sem a hüvelykujaim.

Hazaérve a czellamant bezartam, a mit eddig nem tettem és elmekedtem a történetekről. A haza legelsőbb hírnak véltem magamat a perczenben. Mintha én tapostam volna szét a bécsi által Kamarillának hydra fejét és zútom volna szét edés házam ellenségeit, mintha én léteztem volna Cujus Muciusa, Catoja, Blikri volt én előttem, Voltaire, Rousseau és a marengói hős. En csak Nagy Lajos, Zrínyi, Hunyadi és Rákóczy szemléltem láttam magam körül lebegni. Ilyen hallucinatók hatalmaskodtak el fölöttem és mintha csak minden, hazám véő anygalainak karjaiban, nympahk és tünderék kórusának bölcsőjében ringattak volna el. Szegény fejem! Ugy ábrándok tömkelegébe tévelyegtem, oly édes képzelmek kecsgettettek, melyek szerint bizonyosnak hittem, hogy holnap valamennyi jelen volt tiszta térédszenésűvön hozám mint renegátot, nekik Kossuthnal mint tevőre vezetőeknek bünbocsanó levelet kieszkölttem. Ilyen volt akkor a hazaszeretettől elragadt fiatal embernek tulipantok képzete, de nem tagadhatom, hogy az igazságot tartalmazó bor fellványozása is némiképp járult hozzá. Nagy nehezen sikerült végére az elalvás. Sajnos a telebredés rideg valósága nem telet meg az éjjeli kérdős ábrándoknak. Mig én a horvát tiszti kar az egy magyar kollegám ügye mellett plaidojaltam, az én magyar kollegám kerekelt oldottak, illára vették a dolgot, mert akkor még könnyű volt a szökés és engem a faképpel, illetőleg a czellamban hagyta, az övéket pedig úresen találtam és az 50—60 beteg gondozását rám bízta. El meg köztölt horvát betegekkel és én kezdtem magamat rosszul érezni és szintén a szökés lehetőségeről elmekedtem. Elhagom most a hibern pákozdi útkezetet, kórházi működésemet, melyet részben kellett vennem, szoritkozom csupán arra az egyre, mikor Jellacsics, Philipovits és Roth tabornagyok a kórházat meglátogattak. Jellacsics a betegekhez szép magyar nyelven beszélt, intvén őket a császár iránti hűségére, de levén köztük sok pesti spizbürgér, kik a magyar szót nem értették, Jellacsics nemetül is elmondta ugyan azt, mire egy spizbürgér föltápiszkodott, eszükbe juttatva bajtársának „net vor ich hab euch sagt dass die Grossen uns alle zu Narren machen” és vettem észre Jellacsics titkos mosolygását, mintha talála érezte volna magát e mondatban.

A pákozdi útkezet után rémitő sok dolog volt a sok magyar golyó okozta öszszesúzott alszárul. Derék kollegám avval tiszteletkelt meg, hogy Jellacsics hadálra seho-sított öcséséhez akartak tenni ápolónak, de már ekkor az előfogati biztossal — úgy hiszem horvát — leendő zökésémet erősen megbeszéltek, a mi már nehéz és veszélyes feladat volt; de nem tagítottak. A lenni vagy nem lenni el volt határozva köztünk. Csáky György nevé-

derék és becsületes paraszt ember volt az a hátor, ki vállalkozott megszökésünkre. 12 órákor éjjel a biztossal az alsipán — úgy hiszem Zsilmszky — kénytelenek volnunk álmalból felkelni, kinek hazafiságról feltehetjük, hogy egy pár sor irást szívesen ad némi biztosságot, ha magyarok közé jutok. Pont fél egyre ültem a kosztra épen Jankupur éjjelen, nem felve Jehova bosszúját, hisz Hadur testvérünk véltem nagy szolgálattal tenni. Mentünk menedégtelünk tuskón-bokron, árkon és kukoricza földön keresztül, hol Csáky tudta, hogy horvát nem állt forposztan. Csáky e tekervényes utakat igen jól ismerte. A sötétség már ósziati kezdett, pity-mallott és a tavol ormoktól itt-ott a világlóság hírnökei is kezdtek felénk derengni, egyzóval reggel lett mikorara Csákyóvár alá értünk. Örültem, hogy Madarász László népe közé jutok, ki akkor a fiatalabb kegyence volt. Bezzeg nagyon eslatkozom. A fű alá érve több száza nemű vasillás, fejzsás és kaszás ember állított meg bennünket és pedig kitélhető durva módon. „Kicsodák maguk” kérdéssel és körülfogták a koszimant. Megmondtam nekik ki vagyok, megmuttam nekik kinevezésem nagy pecsétes levelét, hatalmasan fogott mellettem Csáky, de mind hasztalan volt. „Most már a magyar emberben sem lehet bízni” volt a száj meg száz dörög hangnak felelete. Megjegyeztem, hogy éjén ez időben történt ott a vidéken, hogy két magyar úri ember a sok szuronyos fejezvet, melyeket Pestről a nép közé kizsantódnak küldtek, az ellenségek szolgálták ki. Hiába mutattam az alsipán sorait és hasztalan bizonyítottam kecsim becsületes magyar ember lételem. Vesztemre az alsipán sietelősen pesztell nem látta el a kis iratot. Mikor a horvátok közt szorongatott helyzetben voltam, tudtam, hogy karta tisztekel van ügyem, kiknek becsületszavukat bírtam. Berzeg most a föltöszült paraszt nép közt! (Schulder szerint), és oh ki hitte volna, hogy e parasztok közt akadt egy Eötvös Károly, kinek igazság és becsület érzete folytán a hinaról kirántattam, mert azt javaslotta, be kell őket kísérni a tiszteletes uraimközhöz, mert jezyzo uraimnek nem voltak hon. Bizony veszélyes egy kis helyzet volt az! Nagy svájciába került az öregek, mig ráálltak, hogy zsidót nem voltak bennem, azt biztosan tudtam, mert csak egy szortam a Jézus Krisztus álja meg szavakat és csak az Isten tudná hányszor nem mondtam el a Krisztus kinszenvedését, megosztam a magyar sereg szenvedését, ha csak egy orvos is hiányzik. Nix tails. Mert úgy dörmögtek tele a levegőt, hogy az irás pecsét nélkül sem emérambár az irást sem tudták elolvasni. Denique elvégre is a laluba érv az érv, tó-pótt, ráncos arcu tiszteletes elűzte honfui aggodalmukat és elbocsátottak. Ott pedig Csákyon, hogy a pecsétlenség tovább is káronra ne váljék, Kaszab Lajos akkori férhémegei esküdt adott egy úti levelet a magyar táborba, de pecsételt ám melynek eredetijét még most is bírom. És így post tot discrimine rerum Mártonvasárra jutottam, hol első ember voltam, ki Perczelnek a Fehérváron történetek t. i. a pákozdi útkezet nagy szerűségét elmeséltem hőveimben, mint addig tudta.

Tudja meg hát az a moskos lelkű „borsodmegeyi Orczy Gyula, hogy én is én jó anyagi feltételekkel maradhattam volna a horvátok közt, levén az orvosokban nagy szükség, de mint magyar ember és hazafi azt képtelen voltam anyagi haszonért megtenni, és én orthodox zsidó fia, az akkor még pária, ha még annyit zsebelhettem volna is be. (Folyt. köv.)

A bács-bodroghmegeyi gazdasági egyesület „Magfigyelő állomás”-ának tudósítása.

1. SZÁM.

A magfigyelő állomás megkezdette működését. E hó 12-én háromnegyed 10 órákor a következő magvak eszázó képessége lett a vizsgálat tárgya: kelerab, korai kel, korai spinat, késői káposzta, retek, sárga répa, veres saláta répa, ugorka, zeller.

A csirázás következőképen jelentkezett:

14-én korai spinat, kelerab, retek, korai kel, késői káposzta, 15-én ugorka.

16-án veres saláta répa.

17-én sárga répa, zeller.

Mi illeti a csirázó képességet a csirázás megjelenésénél, így mutatkozott:

korai spinat	kicsirázott 4	nem csirázott ki 32	szem.
kelerab	40	12	„
reték	55	9	„
korai kel	25	35	„
késői káposzta	10	35	„
ugorka	9	9	„
veres saláta répa	20	5	„
sárga répa	17	13	„
zeller	50	25	„

A későbbi időben az eddig ki nem csirázottak is jó magvaknak bizonyultak, mert nagyobb részben mind kicsiráztak.

Kivánatos volna, hogy gazdákönosznáink minél tömegesebben fordulna hozzáink magvaknak megvizsgálattassa czéljához. Zomborban, 1883. jan. 21.

Radics György,

figymániumi igazgató,
mint a magfigyelő állomás vezetője.

Szerkesztői üzenet.

F. L. Szabadka. Megint rogatni kell.

B. G. Szabadka. Deito. — ?

Dr. R. A. Tápó-Szale. Szorgonyoztunk!

N. M. Kula. Megkészt. Jürgö számmunkban hozzuk.

Felölő szerkesztő:

MÜLLERGYULA.

Kiadók és laptulajdonosok:

Nadasch, Muzsik és Partlics.